

Revideringstillegg (2024) til
FOLKEHELSEOVERSIKT 2023 – 2027

**ET GRUNNLAGSDOKUMENT FOR KOMMUNAL
PLANSTRATEGI
2023 - 2027**

1. Innledning.....	3
1.1. Bakgrunn for revidering.....	3
1.2. Gjennomføring	3
2. Tillegg og endringer	4
3. Referanser	10

1. Innledning

Målrettede folkehelseiltak forutsetter god oversikt over hva som påvirker, fremmer og hemmer helse i befolkningen. I henhold til Lov om folkehelse § 5 skal kommunen ha nødvendig oversikt over helsetilstanden i befolkningen og de positive og negative faktorer som kan virke inn på denne. Oversikten skal baseres på

- a) opplysninger som statlige helsemyndigheter og fylkeskommunen gjør tilgjengelig etter §§ 20 og 25
- b) kunnskap fra de kommunale helse- og omsorgstjenestene, jamfør helse- og omsorgstjenesteloven § 3-3
- c) kunnskap om faktorer og utviklingstrekk i miljø og lokalsamfunn som kan ha innvirkning på befolkningens helse

Oversikten skal identifisere folkehelseutfordringene, herunder vurdere konsekvenser og årsaksforhold, og rette særlig oppmerksomhet mot trekk ved utviklingen som kan skape eller opprettholde sosiale helseforskjeller.

1.1. Bakgrunn for revidering

I henhold til Lov om folkehelse er kommunen lovpålagt å utarbeide oversiktsdokument hvert fjerde år, med årlig revidering. Åsnes kommunes oversiktsdokument «Folkehelseoversikt 2023- 2027» ble politisk behandlet i mai 2023, og i 2024 skal første revidering gjennomføres.

1.2. Gjennomføring

Revidering av dokumentet ble gjennomført i juni 2024 av en sammensatt faggruppe. Følgende deltok i arbeidet:

- Jorun Slettli, Kommuneoverlege
- Glenn Thomas Øverby, Helse, omsorg og velferd
- Margit Langmoen Sparby, Plan, tekniske tjenester
- Anne Flisnes, Oppvekst
- Ingvild Arnesen, Folkehelsekoordinator

Dokumentet ble gjennomgått i sin helhet, og kapitlene vurdert med tanke på aktualitet, endringer og eventuelle nye nasjonale føringer.

Kapitler med endring er ført med kapittelnummer og tittel. Dokumentet vedlegges «Folkehelseoversikt 2023- 2027».

2. Tillegg og endringer

Kapittel 2: Befolkningssammensetning

2.7 Etnisk sammensetning

Antall innvandrere i Norge er mer enn tredoblet de siste 20 årene. I 2023 var det bosatt 634 flyktninger i Åsnes, og det var en økning med 103 personer fra inngangen av 2022 (IMDI, 2024). Åsnes kommunestyre vedtok i desember 2023 å bosette 45 flyktninger i 2024.

Kapittel 4: Oppvekstforhold

4.1.1 Barnehagedekning

Åsnes kommunestyre vedtok 27.05.24 nedleggelse av Jara barnehage med virkning fra 01.08.24. Bashammeren barnehage øker barnetallet for å tilby plass i kommunal barnehage.

4.1.2 Barnehagemiljø og kvalitet i Åsnes-barnehagene

Fremtidens barnehagestruktur i Åsnes som etter planen skulle vedtas politisk våren 2023 ble utsatt. Barnehageeier trenger fleksible barnehagebygg og barnehageorganisasjoner som justeres etter etterspørsel og ambisjonsnivå på tjenesten, og det er ønskelig å få saken opp til politisk behandling fjerde kvartal 2024.

4.1.3 Økonomiske støtteordninger barnehage og SFO

Gratis SFO utvides til 3. trinn fra og med høsten 2025. Fra 01.08.24 reduseres også makspris for foreldrebetaling i barnehage.

4.2.1 Elevtall og skolestruktur

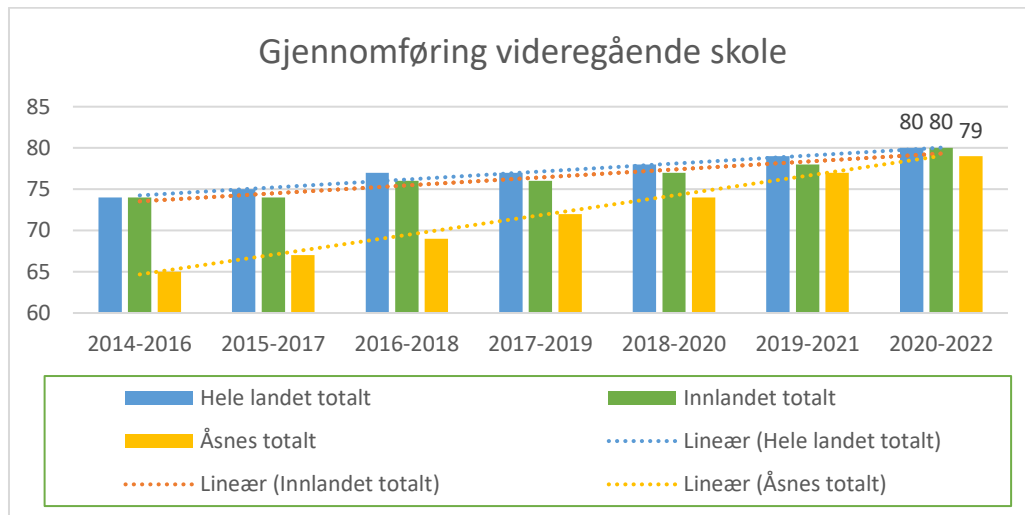
Åsnes kommunestyre vedtok 27.05.24 nedleggelse av Jara skole etter skoleåret 2023/2024. Flisa skole sitt elevtall øker da mest, til om lag 290 elever.

4.2.2 Læringsmiljø og elevprestasjoner

Åsnes kommune har en negativ utvikling i barnehage- og skolemiljø, og har blitt deltagere i Utdanningsdirektoratets Læringsmiljøprosjekt pulje 8 (Utdanningsdirektoratet, 2024).

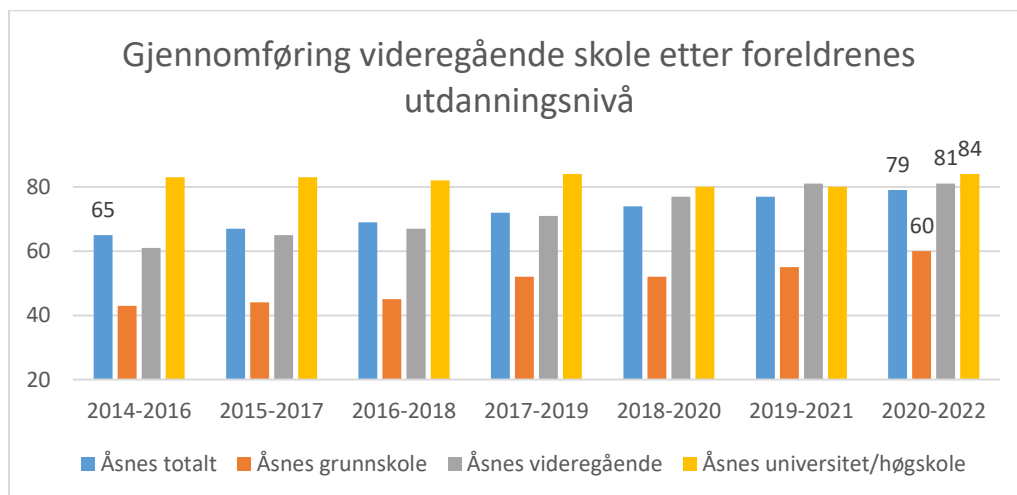
4.2.3 Gjennomføring av videregående skole

Det er veldokumenterte sammenhenger mellom utdanningsnivå, materielle levekår og helse. Personer som ikke har fullført videregående utdanning antas å være mer utsatt for levekårs- og helseproblemer (FHI/Kommune helsa, 2023)

Figur 1: Gjennomføring i videregående skole siste 10-årsperiode for Norge, Innlandet og Åsnes kommune (FHI/ Kommune helsa, 2024).

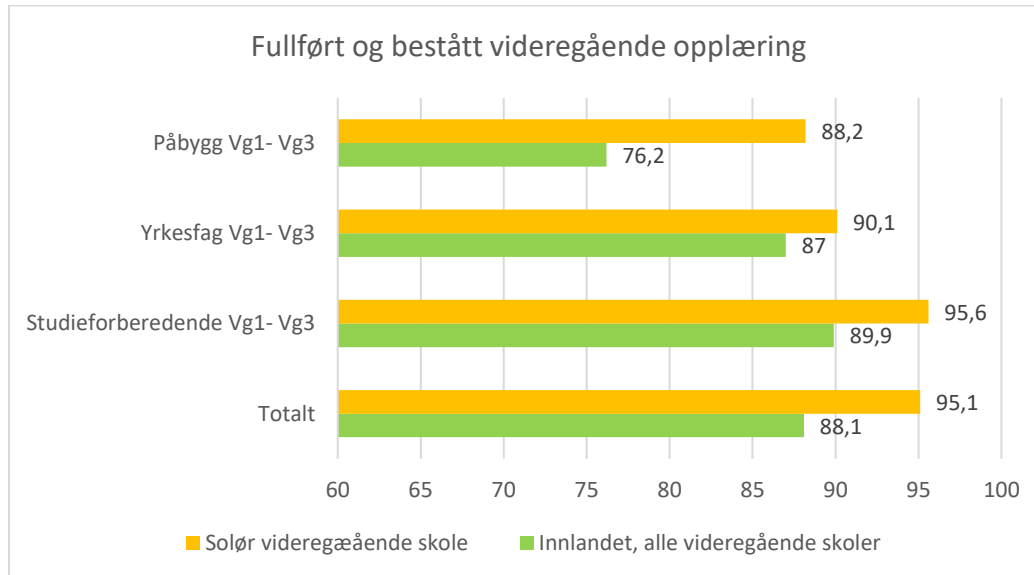
Av diagrammet (figur 1) kan vi se at andelen ungdom som gjennomfører videregående skole er stigende for perioden. Åsnes kommune har hatt en betydelig lavere gjennomføringsgrad enn lands- og fylkesgjennomsnittet, men trendlinjen viser en raskere stigning i Åsnes. Ved siste registrering (2020-2022) var gjennomføringsgraden 80% på landsbasis, 80% for Innlandet fylke og 79% for Åsnes kommune.

Figur 2: Gjennomføring i videregående opplæring totalt og etter foreldrenes høyeste fullførte utdanningsnivå (FHI/Kommune helsa, 2024).

Diagrammet (figur 2) viser økende gjennomføring i videregående skole for Åsnes ungdom siste tiårsperiode, med en tydelig sosial gradient der barn/ungdom av foreldre med lavt utdanningsnivå har lavere gjennomføringsgrad sammenlignet barn/ ungdom med foreldre med høyere utdanningsnivå. Samtidig ser vi at gapet mellom gruppene blir mindre i perioden.

Tallene for gjennomføring ved den enkelte videregående skole vil ikke være direkte sammenlignbare med SSB-tall som omfatter hele årskull i en kommune. Registreringer pr skole gir et bilde på hvor mange av elevene som starter Vg1 som fullfører Vg3, innen fem år for studieforberedende og seks år for yrkesfaglige studieprogram (Innlandet fylkeskommune, 2023).

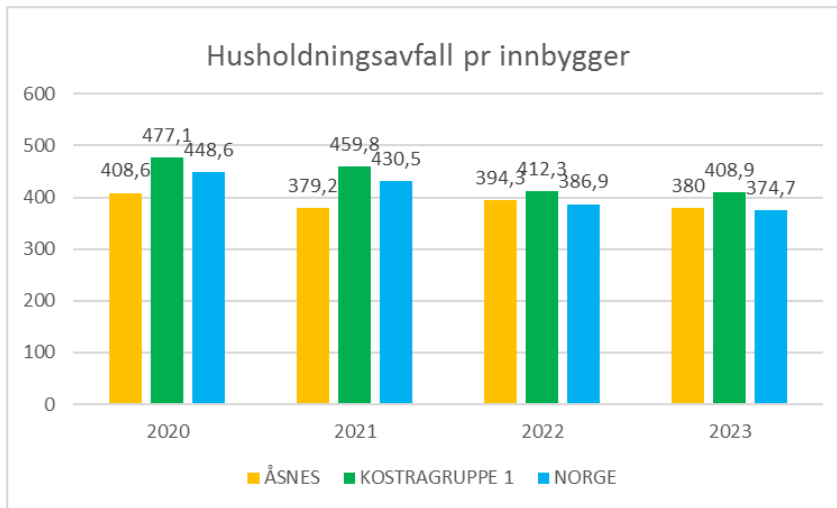
Figur 3: Figuren viser prosentandel av elevene som startet Vg1 i 2016, som fullførte Vg3, innen fem år for studieforberedende og seks år for yrkesfaglige utdanningsprogram (Kilde: Innlandet fylkeskommune, 2023).

Innlandet Fylkeskommunes Tilstandsrapport for videregående opplæring i Innlandet fylkeskommune skoleåret 2022/2023 viser at det ved Solør videregående skole var totalt 95,1% av elevene som startet Vg1 i 2016 som hadde fullført studieprogrammet fem år (studieforberedende) og seks år (yrkesfag) senere. Dette er betydelig bedre enn snittet for videregående skoler i Innlandet på 88,1% (Innlandet fylkeskommune, 2023). Solør videregående hadde høyere gjennomføring sammenlignet med snittet for Innlandet både for Studieforberedende (Solør 95,1%, Innlandet 89,9%), yrkesfag (Solør 90,1, Innlandet 78,0) og påbygg (Solør: 88,2%, Innlandet 76,2%). Det var også registrert lavere fravær ved Solør videregående (4,7%) sammenlignet med snittet for alle skoler i Innlandet (6,3%).

Kapittel 5: Miljø

5.1.2 Avfallssortering

Husholdningsavfall er avfall fra private husholdninger, herunder større gjenstander som inventar og lignende. Kommunene har ansvar for innsamling og behandling av husholdningsavfall, og kan bidra til reduserte helse- og miljøproblemer fra avfall først og fremst ved forebyggende helse- og miljøarbeid. (FHI, 2024).

Figur 2: Husholdningsavfall pr innbygger i Åsnes, KOSTRAGruppe 1 og Norge (SSB, 2024)

På landsbasis har det vært en nedgang i mengde husholdningsavfall levert til kildesortering de siste årene (figur 2). I Åsnes har nedgangen vært lavere sammenlignet med landsgjennomsnittet og KOSTRAGruppe 1. I 2023 leverte Åsnes i snitt litt mer husholdningsavfall pr innbygger (380 kg) enn Norge som helhet (374,7 kg), men mindre enn KOSTRAGruppe 1 (408,9 kg).

5.1.2 Valgdeltakelse

Valgdeltakelse, det vil si innbyggernes bruk av stemmeretten, er et mål på engasjement og samfunnsdeltakelse i befolkningen lokalt og nasjonalt.

Valgdeltakelse	Åsnes	Norge
Kommunevalg 2019	61,6%	64,7%
Fylkestingsvalg 2019	51,1%	60,5%
Stortingsvalg 2021	72,2%	77,2%
Kommunevalg 2023	59,1%	62,4%
Fylkestingsvalg 2023	48,9%	57,3%

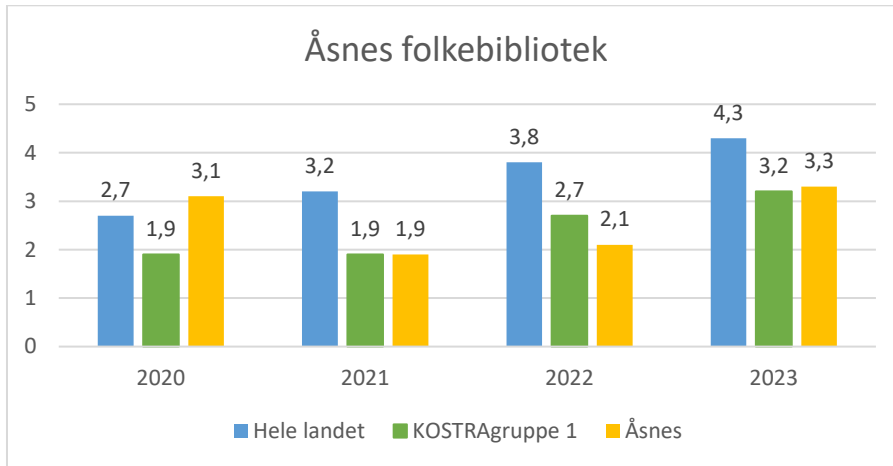
Figur 3: Valgdeltakelse i prosent av alle stemmeberettigede

Det har vært en nedgang i valgdeltakelse på landsbasis de senere årene. Valgdeltakelsen blant innbyggerne i Åsnes kommune var betydelig lavere enn for Norge som helhet ved siste valg. Dette gjelder både stortingsvalg, kommunevalg og fylkestingsvalg.

5.3.3 Kulturtilbud

Åsnes folkebibliotek

Bruk av folkebiblioteket kan fremme livskvalitet, forebygge ensomhet og føre til mindre sosial ulikhet i helse. Folkebiblioteket kan være knutepunktet for innhenting og formidling informasjon i kommunene.

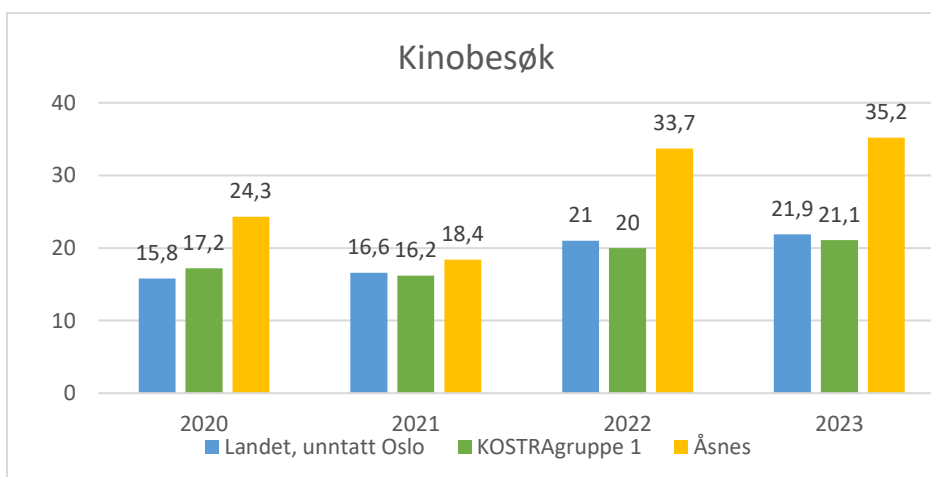

Figur 4: Antall bibliotekbesøk pr innbygger

Det har vært en økning i antall bibliotekbesøk pr innbygger siden 2023 (figur 4), og i 2023 lå Åsnes på 3,3 besøk, som er så vidt over KOSTRA- gruppe 1 med 3,2 besøk, men lavere enn landet (unntatt Oslo) på 4,3 besøk pr innbygger.

Rådhuskinoen

Positive opplevelser sammen med andre er av betydning i et folkehelseperspektiv, og studier viser at det er sammenheng mellom regelmessige besøk på kino, teater eller museer og lavere risiko for utvikling av depresjon.

Figur 5: Besøktall pr kinoforestilling i Åsnes, sammenlignet med KOSTRAgruppe 1 og Norge unntatt Oslo (KOSTRA, 2024).

Det har vært en økning i besøktall pr kinoforestilling, og Rådhuskinoen ligger langt over Kostragruppe 1 og landet (unntatt Oslo) som helhet (figur 59). I 2023 var det i gjennomsnitt 35,2

besøkende pr forestilling i Åsnes, som var betydelig høyere enn både KOSTRAgruppe 1 på 21,1 besøkende og landet (unntatt Oslo) på 21,9.

Kapittel 6: Skader og ulykker

Kunnskap om skader og ulykker:

Rapport «Personskadedata 2023- Norsk pasientregister» viser at litt over 1700 registrerte personskader skyldes vold eller overfall, flest menn og flest i aldersgruppen 20-39 år (FHI, 2024).

3. Referanser

Innlandet Fylkeskommune (2023). *Tilstandsrapport for videregående opplæring i Innlandet fylkeskommune skoleåret 2022/2023*.

Integrerings- og mangfoldsdirektoratet [IMDI], (2024). *Tall og fakta om innvandrere og integrering*, <https://www.imdi.no/om-integrering-i-norge/statistikk/K3418>, hentet 17.06.24

Folkehelseinstituttet [FHI], (2024). *Personskadedata 2023*. <https://www.fhi.no/contentassets/a19152c4939042ffa61be4753c1317fe/personskadedata-rapport-2023.pdf>, hentet 16.06.24

Utdanningsdirektoratet (2024). *Læringsmiljøprosjektet*. <https://www.udir.no/laring-og-trivsel/barnehage-og-skolemiljo/laringsmiljoprojektet/>

Statistisk sentralbyrå [SSB], (2024). *Hushaldsavfall og renovasjon*. <https://www.ssb.no/statbank/table/12241>, hentet 22.06.24

Folkehelseinstituttet [FHI], *Husholdningsavfall*. <https://www.fhi.no/kl/avfall-og-soppel/handtering-helseeffekter/husholdningsavfall/>, hentet 24.06.24